МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

УДК 341.71

КОНДИК О.П.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДИПЛОМАТИЧНИМИ ПРЕДСТАВНИЦТВАМИ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ

Стаття присвячена аналізу новітніх тенденцій діяльності дипломатичних представництв у сфері практичної реалізації інформаційної функції, висвітленню сучасного стану міжнародно-правового регулювання інформаційної функції дипломатичних представництв, розкриттю актуальних проблем реалізації дипломатичними представництвами інформаційної функції.

Ключові слова: *дипломатичне представництво, функції дипломатичних представництв, інформаційна функція, акредитуюча держава, держава перебування.*

Статья посвящена анализу новейших тенденций деятельности дипломатических представительств в сфере практической реализации информационной функции, освещению современного состояния международно-правового регулирования информационной функции дипломатических представительств, раскрытию актуальных проблем реализации дипломатическими представительствами информационной функции.

Ключевые слова: *дипломатическое представительство, функции дипломатических представительств, информационная функция, государство аккредитации, государство пребывания.*

The article deals with the latest trends of diplomatic missions in the practical implementation of information function, highlighting the current state of international legal regulation of information functions of diplomatic missions, the disclosure of actual problems of implementation information function in diplomatic missions.

Key words: *diplomatic mission, functions of diplomatic missions, information function, sending state, receiving state.*

Вступ. Сучасні тенденції розвитку міжнародних відносин обумовлені глобальними якісними змінами як у світовому економічному та господарському житті, так і у суспільно-політичних процесах, характеризуються активізацією широких і різнобічних контактів між державами – основними суб'єктами міжнародного права. Прийняття важливих міждержавних рішень неможливе без володіння необхідним обсягом інформації. Врахування цих тенденцій підкреслює потребу переосмислення питань, які є ключовими у контексті реалізації інформаційної функції дипломатичними представництвами, які є одним з основних каналів надходження інформації про міжнародні події, що стосуються інтересів акредитуючої держави.

Багатогранність окреслених актуальних питань зумовлює необхідність їх осмислення та висвітлення, що сприятиме вирішенню практичних проблем, які виникають у діяльності дипломатичних представництв.

Серед науково-теоретичних розробок щодо організаційно-правових засад діяльності дипломатичних представництв вирізняються праці таких відомих вітчизняних і зарубіжних учених: А. Абашидзе, Х. Блікса, П. Бліщенко, Ш. Брайара, Д. Брюса, А. Буріана, Ч. Вайза, Б. Гуменюка, Е. Денза, В. Денисова, Р. Дженнінгса, В. Дурденевського, Ю. Дьоміна, І. Лукашука, В. Репецького, К. Сандровського, Л. Фалалєєвої, М. Федорова, О.-Х. Філліпса, П. Фіоре, В. Шкілевича, О. Шумила.

© КОНДИК О.П. – аспірант кафедри міжнародного права (Український державний університет фінансів та міжнародної торгівлі)

Водночас у вітчизняній науці міжнародного права відсутні спеціальні дослідження, присвячені особливостям реалізації ключових функцій дипломатичних представництв, зокрема здійсненню ними інформаційної функції у державі перебування, дотримуючись основних принципів і норм міжнародного права. Викладене підкреслює актуальність дослідження правових засад і новітніх тенденцій діяльності дипломатичних представництв, передусім щодо реалізації ними інформаційної функції.

Постановка завдання. Метою цієї статті є з'ясування сучасного стану і тенденцій розвитку правових засад регулювання діяльності дипломатичних представництв у сфері реалізації ними інформаційної функції, а також розкриття особливостей забезпечення належного інформаційного супроводу дипломатичної діяльності з позицій закордонних дипломатичних представництв.

Результати дослідження. XXI століття – це час комп'ютерних технологій та Інтернету, багато в чому завдяки яким відстані між державами значно скоротились і з'явилась можливість частіше спілкуватись із громадянами інших держав, вільно виїжджати за кордон, обмінюватись досвідом, вивчати культуру та звичаї інших народів. Крім того, сучасні глобалізаційні процеси та стрімкий розвиток інформаційного суспільства створюють нові виклики та загрози для держав. У таких умовах дипломатичні представництва відіграють особливо важливе значення, обслуговуючи весь широкий спектр зв'язків із різними державами. Чим активніше розвиваються міждержавні відносини, тим більше навантаження лягає на дипломатичні представництва, зростає необхідність не тільки в отриманні об'єктивної інформації про процеси та події, що відбуваються в інших державах, а й у висвітленні перед міжнародним співтовариством у необхідному руслі власних внутрішньодержавних процесів. Отже, зростає роль функцій, що покладаються на дипломатичні представництва, передусім актуалізується значення їхньої інформаційної функції. Поза сумнівом, дипломатичні представництва є важливим каналом задоволення потреб у знанні та розумінні різноманітних аспектів діяльності інших держав.

Так, А. Романов зазначає, що необхідність інформаційного забезпечення зовнішньої політики низки держав виникла ще у середині XIX століття. До початку XX століття у всіх європейських дипломатичних відомствах діяли прес-бюро або відділи друку, на які покладалась робота із пресою. Розкриваючи розповсюджену проблему стосовно недофінансування, яка і нині залишається актуальною, автор підкреслює, що саме фінансові можливості дипломатичного представництва, за всіх інших потенційно негативних внутрішніх обставин, можуть забезпечити успішну інформаційну діяльність на міжнародній арені та дипломатичні досягнення держави. Він наводить слова відомого дипломата Ю. Соловйова, який наголошує: «Практика багатьох років чітко засвідчила, що зайві витрати на іноземне представництво (дипломатичне представництво. – Прим. О. Кондика) завжди окуповуються заощадженнями на військовому відомстві» [9, с. 15].

На важливість інформаційної функції вказують і посли низки іноземних держав, які вирізняють у своїй роботі чотири основних напрямки: «допомагати розуміти власну країну; інформувати про події в країні перебування; докладати зусиль для допомоги торгівлі своєї країни»; здійснювати представництво, «забезпечуючи присутність своєї держави і поширюючи інформацію про неї» [15, с. 119].

Відомий дипломат і дослідник діяльності дипломатичних представництв О. Сакун вважає, що разом із переговорами спостереження та інформація теж є досить важливими і настільки ж давніми, як і представницька функція дипломатичних представництв. Успішна реалізація цієї діяльності тісно пов'язана з питаннями повноти та якості інформації, своєчасного і цілеспрямованого її використання. Досвідчені дипломатичні працівники визначають інформаційну функцію навіть як найважливішу функцію [11, с. 206], притаманну дипломатичним представництвам.

У часи розквіту технічних досягнень глава дипломатичного представництва може негайно зв'язатись за допомогою телефону або радіозв'язку з органами влади найбільш віддаленої столиці та зустрітись із керівниками низки країн протягом 24 годин у будь-якій точці Земної кулі. Однак основний масив достовірної, всебічно перевіреної, збалансованої та повної інформації завжди надходив від професійних дипломатів, які мають офіційний доступ до органів влади держави перебування та різних впливових соціальних груп. Дипломатичні представники, реалізуючи інформаційну функцію, досить довго перебувають у відповідній державі, щоб мати змогу виявляти майстерно сфальсифіковану інформацію, а також можуть надати виважену оцінку складним, подекуди суперечливим питанням двосторонніх відносин, перспективам їхнього майбутнього врегулювання і розвитку. Тому чітке розуміння способів реалізації інформаційної функції необхідно дипломату з суто практичних міркувань. З одного боку, він має чітко усвідомлювати, яких загальновизнаних, а також встановлених місцевою практикою держави перебування правил він зобов'язаний дотримуватись у процесі збору інформації, не ризикуючи спровокувати інциденти

та виявитись у статусі персони non grata. Дипломату необхідно достеменно знати, які інформаційні функції держава перебування не може не визнавати за дипломатичним представництвом. Для цього необхідно орієнтуватись в основних принципах і нормах міжнародного права, а також національного законодавства у цій сфері.

Правові засади регулювання функціонування дипломатичних представництв поєднують норми як міжнародного, так і національного права, що ефективно взаємодоповнюють одне одного. У міжнародно-правових актах інформаційна функція дипломатичних представництв передбачена насамперед підпунктом «d» пункту 1 статті 3 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р., де визначено, що однією із функцій дипломатичного представництва є з'ясування усіма законними засобами умов та подій у державі перебування і повідомлення про них уряду акредитуючої держави.

Збір, отримання інформації, що стосується держави перебування, з усіх питань, які можуть становити інтерес для акредитуючої держави, зокрема дані про внутрішньополітичне становище держави перебування, пріоритети та особливості реалізації нею зовнішньої політики, стан економічного розвитку тощо, є ключовими аспектами інформаційної функції дипломатичних представництв. Зрештою, поняття «законні засоби» у Віденській конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. не конкретизується, проте такі відкриті джерела інформації визначаються законодавством держави перебування. Водночас виокремлюються два аспекти: по-перше, у тексті зазначеної статті не йдеться про інформаційно-роз'яснювальну роботу в державі перебування; по-друге, стаття закріплює можливість постійної офіційної передачі зібраних відомостей уряду акредитуючої держави.

При цьому варто враховувати, що під час вибору «законних засобів» отримання інформації дипломатичне представництво, безумовно, відкидає у своїй практиці такі, як шпигунство і корупція. Дипломатичний агент і без того має у своєму розпорядженні широкий вибір засобів легальної інформації: офіційні контакти, дружні зв'язки у суспільстві, перегляд щоденної преси і періодичних видань, контакти з колегами по дипкорпусу та діячами опозиції. Про законність цих засобів вказується у статті 3 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. У контексті викладеного відомий дипломат Х. Тревельян наголошує: «саме тому посли регулярно збирають на своїх офіційних протокольних заходах різноманітних місцевих громадян: це політики, журналісти, університетські професори й шкільні вчителі, партійні апаратники, революціонери, генерали, спонсори партійних кас, члени «клубу дипломатів» [20, с. 25].

Крім того, до прикладу, 16 грудня 1941 р. був прийнятий указ Президії Верховної Ради СРСР, відповідно до якого зносини державних установ СРСР та їхніх посадових осіб із дипломатичними представництвами іноземних держав з усіх питань, що їх цікавлять, за винятком побутових, здійснюються, як правило, через Міністерство закордонних справ СРСР, яке й уповноважено надавати інформацію на запит у письмовій або усній формі будь-якого іноземного дипломатичного представництва у разі його звернення до державних установ СРСР і до їхніх посадових осіб [12, с. 111]. Обсяг та характер цієї інформації визначався діючим у СРСР законодавством.

Іноземні дослідники [2, с. 65], як правило, вирізняють інформаційно-аналітичну та прогностично-аналітичну складові інформаційної функції дипломатичних представництв. При цьому варто зважати на два взаємопов'язаних аспекти: з одного боку, необхідність уважного спостереження за тим, що в даних обставинах планують здійснити інші країни, правильна інтерпретація міжнародно-правової позиції кожної з них, а з іншого – належне представлення інтересів акредитуючої держави.

Інформаційна робота дипломатичних представництв полягає у зборі, обробці та аналізі різноманітної інформації, а також у безпосередньому створенні інформаційних матеріалів про акредитуючу державу [17]. Більше того, функціональні обов'язки дипломатичного представництва охоплюють підтримання зв'язків із громадськістю і засобами масової інформації держави перебування, проведення роз'яснювальної роботи з питань власної компетенції. Саме роз'яснювальна робота у формі поширення в державі перебування різноманітної інформації про акредитуючу державу, її історію та культуру, внутрішню та зовнішню політику, місце і роль у міжнародному співтоваристві нині є важливою складовою діяльності дипломатичних представництв [10, с. 158].

Крім того, положення статті 3 Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. щодо розвитку дружніх відносин, а також двосторонніх економічних, культурних і наукових зв'язків дотично надають відповідь на проблемні питання проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи. У вище окреслених рамках дипломати прагнуть сприяти уточненню сформованого акредитуючою державою політичного курсу стосовно держави перебування. До елементів останнього належать не тільки інтереси акредитуючої держави, що охоплюють цілу низку питань політичного, економічно-

го й іншого характеру, а й достовірне знання місцевої ситуації. Йдеться про вивчення усіх аспектів внутрішнього життя держави перебування, всіх аспектів її зовнішньої політики щодо третіх країн, а також вплив міжнародних подій на політику та внутрішнє життя, постійне спостереження за ходом еволюції різноманітних двосторонніх зв'язків і невирішених проблем.

О. Сакун вважає, що стрижневе значення в цій певним чином подвійній інформаційній функції дипломатичних представництв – збір та поширення інформації – має надання відомостей органам влади держави перебування (за їхніми запитами) щодо реальних позицій акредитуючої держави з тих чи інших міжнародних проблем, або теоретичне ставлення акредитуючої держави до тих чи інших подій тощо. Безперечно, сприяння у доступі до таких відомостей здійснюється посольством із санкції уряду акредитуючої держави [11, с. 211].

Принагідно зауважимо, що у Заключному акті Наради з безпеки та співробітництва в Європі 1975 р. підкреслено важливе значення поширення державами-учасницями інформації та обізнаності з нею. Водночас держави-учасниці наголосили на необхідності сприяння ознайомленню з бюлетенями офіційної інформації, поширюваними дипломатичними представництвами на прийнятних для заінтересованих сторін умовах. Отже, у Заключному акті акцентується увага на тій діяльності дипломатичних представництв, що пов'язана з розповсюдженням ними офіційної інформації держави.

Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» від 1 липня 2010 р. [8] визначив принципи та пріоритети зовнішньої політики України, в основу якої покладено її міжнародно-правову позицію, що передбачає «реалізацію національних інтересів у рамках, окреслених міжнародним правом, та ефективне використання усіх його механізмів і засобів» [13, с. 308–309].

У вітчизняне законодавство імплементована норма Віденської конвенції про дипломатичні зносини 1961 р. щодо здійснення дипломатичними представництвами інформаційної функції. Відповідно до статті 6 Закону України «Про дипломатичну службу» № 2728-14 від 20 вересня 2001 р. закордонні дипломатичні установи України входять до складу системи органів дипломатичної служби України, а, отже, на них покладені специфічні функції та повноваження. У статті 4 зазначеного Закону необхідність здійснення дипломатичними представництвами інформаційної функції знайшла закріплення у частині визначення основних завдань дипломатичної служби, серед яких: вивчення політичного та економічного становища у світі, зовнішньої та внутрішньої політики іноземних держав, забезпечення органів державної влади України інформацією, необхідною для здійснення ефективної зовнішньої та внутрішньої політики [7].

Більш докладно інформаційну функцію дипломатичних представництв закріплено у статті 5 Закону України «Про дипломатичну службу», де функціями дипломатичної служби, зокрема, визначено:

– здійснення інформаційного забезпечення Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України з питань зовнішньополітичної діяльності;

– розповсюдження інформації про Україну за кордоном;

– сприяння органам законодавчої, виконавчої та судової влади у здійсненні ними міжнародних зв'язків, надання їм відповідної методичної, консультаційної та інформаційної допомоги [7].

Водночас у статті 3 Положення про дипломатичне представництво України за кордоном 1992 р. передбачено насамперед такі функції дипломатичного представництва: з'ясування всіма законними засобами становища і подій у державі перебування та інформування про них відповідних органів України, поширення в державі перебування інформації про становище в Україні і події міжнародного життя.

Інформаційна функція дипломатичних представництв України входить до переліку питань першочергової діяльності послів, а саме:

– доведення до відома уряду держави перебування позиції уряду акредитуючої держави щодо питань, які становлять взаємний інтерес (роз'яснювально-інформаційна функція);

– інформування Міністерства закордонних справ України про політичну та економічну ситуацію в державі перебування, а також її можливий вплив на двосторонні відносини (інформаційно-аналітична функція);

– вивчення інформації про впливових людей у державі перебування як серед урядових кіл, так і інших сфер політичного та економічного життя (інформаційно-прогностична функція) [10, с. 53].

Б. Фрейзер підтверджує тезу про те, що посольство зобов'язане систематично відстежувати еволюцію двосторонніх зв'язків і домовленостей, а також невирішених проблем – політичних, культурних, торговельних тощо. У ході реалізації цих різноманітних завдань доцільно, як рекомендується в практиці канадської закордонної служби, піднімаючись над конкретикою і подаючи

інформацію з усіх політичних проблем, висвітлювати позиції уряду держави перебування, співвідносячи їх зі спрямуваннями населення, а також прогнозами того, якою мірою вони можуть бути реалізовані у майбутньому [16, с. 5]. Інший дослідник у галузі дипломатичного права А. Денисов зауважує, що збір інформації є найважливішим елементом дипломатичних функцій, оскільки «зовнішньополітична сліпота» призводить до небажаних наслідків для держави, яка допускає вказане. Примітно, що найважливішою функцією дипломатичного представництва, на його думку, є з'ясування усіма законними засобами подій, що відбуваються у країні перебування, і повідомлення про них уряду акредитуючої держави. Крім цього, вчений пропонує власну класифікацію функцій дипломатичних представництв – зовнішні (соціальні) і внутрішні (внутрішньоапаратні); загальнодержавні та місцеві; організаційно-управлінські, інформаційно-аналітичні, контрольні, виховні; регулятивні та охоронні (функція забезпечення безпеки дипломатичних представництв) [3, с. 15]. Виокремлення окремим елементом інформаційної функції – інформаційно-аналітичної її складової свідчить про необхідність подальшого осмислення питань, пов'язаних із реалізацією інформаційної функції дипломатичних представництв, яка нині стрімко розвивається.

Власне, А. Антипов слушно зазначає, що розвиток інформаційних технологій, який надає змогу кожному громадянину акредитуючої держави та держави перебування безпосередньо доводити до відома дипломатичного персоналу дипломатичного представництва інформацію про наявні проблеми, інтереси і потреби, з одного боку, збагачує інформаційну функцію і полегшує можливість її реалізації, а з іншого боку – знижує затребуваність такого органу, який здійснює представницьку функцію [1, с. 9]. У цьому контексті автор пропонує активізувати наступні напрямки розвитку процесів інформатизації діяльності дипломатичних представництв: а) підвищення інформаційної грамотності дипломатичного персоналу всіх рівнів; б) поступова заміна паперового документообігу електронним з обов'язковим дотриманням вимог кібербезпеки; в) обов'язкова наявність на офіційних сайтах дипломатичних представництв необхідної інформації мовою держави перебування; г) моніторинг електронних повідомлень, коментарів, пропозицій від громадян та їхніх об'єднань, інших організацій держави перебування [1, с. 10].

Особливістю практики держав, що належать до англосаксонської правової сім'ї, у сфері реалізації дипломатичними представництвами інформаційної функції є те, що, незважаючи на загальне правило внутрішньопосольського узгодження документів до відправлення їх у центр, час від часу можуть виникати і зберігатись деякі розбіжності між даними посольських дипломатів та документами військових аташе. Аналіз міри збігу зовнішньополітичних установок співробітників Держдепартаменту та військових, що займаються дослідженням політичних проблем, показав, що серед останніх набагато більше прихильників «твердої лінії»; при цьому спеціалізовані аташе мають у своєму розпорядженні незалежні лінії зв'язку з центром. У разі, якщо дипломатичний працівник у процесі колективного обговорення проблеми наполягає на власній особливій думці, у дипломатичних представництвах країн, що належать до англосаксонської правової сім'ї, передбачений так званий «дисидентський канал»: співробітник має право направити до відомства закордонних справ свою особливу думку за своїм підписом. На практиці користуватись такою можливістю частіше двох разів не рекомендується, щоб уникнути кар'єрних ускладнень [11, с. 221].

Важливу роль у забезпеченні якості інформаційної роботи має налагодження обліку, класифікації, а також циркуляції інформаційних матеріалів усередині посольства, а також між департаментами відомства закордонних справ. Належне значення надається забезпеченню встановленого режиму переміщення службових відомостей, зокрема з використанням дипломатичної валізи та шифру. На думку практиків, які займаються проблематикою забезпечення секретності дипломатичних повідомлень, зашифровані телеграми забезпечують лише тимчасове збереження за тією або іншою інформацією її секретного характеру. Мета вважається повністю досягненою, коли повідомлення використане адресатом – державною установою. Однак, на думку О. Сакуна, технічним каналам не довірять шифрований текст серйозного політичного або військового повідомлення, оскільки жодна телеграма не зрівняється з погляду безпеки зі звичайним повідомленням, яке надсилається із супроводжуваною дипломатичною валізою [11, с. 224].

Велику увагу проблемі забезпечення безпеки інформації, яка циркулює дипломатичними каналами, надає О. Шумило, який зауважує, що на формування сучасної системи дипломатії значний вплив здійснюють розвиток інноваційних технологій, масове застосування інтернет-технологій, масштабна комп'ютеризація галузі міжнародних відносин. Дослідник вказує, що дипломатичне листування переважно має прихований характер, проте публікація таємних дипломатичних документів порталом Wikileaks похитнула процес активного впровадження інформаційних технологій у діяльність дипломатичних представництв, зокрема з метою більш ефективної реалізації інформаційної функції. О. Шумило переконаний, що скандал з Wikileaks змусить дипло-

матичних працівників та дипломатичну службу в цілому шукати альтернативні методи передачі конфіденційної інформації, а інтенсифікація інформаційних технологій зумовить посилення заходів інформаційної безпеки [14, с. 345].

Альтернативний шлях вирішення вказаної проблеми пропонує О. Сакун, який зазначає, що, враховуючи ненадійність сучасних систем збереження інформації в електронному вигляді та можливості інтенсифікації інформаційної роботи дипломатичного представництва, досить доречним вбачається збереження і збагачення випробуваними методами накопичення і систематизації інформації у вигляді різного роду досьє, картотек тощо [11, с. 229].

Отже, підвищення рівня поінформованості відомства закордонних справ і дипломатичних представництв залежить від забезпеченості необхідним сучасним дорогим технічним устаткуванням різного роду, а також і від творчого підходу до цих завдань добре мотивованих співробітників різних ланок дипломатичної служби.

Американський дипломат К. Свейн, узагальнивши основні технологічні підходи до інформаційної роботи закордонної служби США, зробив висновок, що «інформаційна функція охоплює окремі або всі з нижченаведених елементів:

– визначення переважно за допомогою загальної або специфічної вказівки з Вашингтона тих аспектів життя держави перебування, які можуть зачіпати інтереси США або їхніх громадян;

– збір відомостей – конкретних даних, оцінок, позицій, а також встановлення і підтримка офіційних та неофіційних (відкритих або негласних) контактів, необхідних для збору потрібних даних;

– аналіз зібраних даних;

– оцінка аналізованих даних у світлі їхнього впливу на інтереси США;

– визначення, чи потрібна рекомендація про політика, а якщо так, то в якій саме формі» [18, с. 357–358].

Дослідник зазначає, що вказані елементи надають змогу зробити висновок, що інформаційна функція найкраще може бути реалізована як фазовий процес, на який впливають важелі або детермінуючі фактори, які необхідно враховувати: власні цінності і норми особи, яка доповідає; професійні стандарти; національна політика; політика або процедурні переваги начальників; необхідність спеціальних політичних або процедурних рекомендацій чи їхньої відсутності; формальні вимоги до повідомлень, що надсилаються» [18, с. 358].

Перспективи реалізації політичної асоціації та економічної інтеграції України з Європейським Союзом (надалі – ЄС) вимагають якомога більшої поінформованості про стан справ у його державах-членах, що сприятиме визначенню доцільного обсягу та змісту релевантного «acquis», який підлягатиме імплементації у правову систему України [6, с. 311]. Викладене підкреслює роль інформаційної функції дипломатичних представництв України у країнах-членах ЄС. Безумовно, ефективне виконання покладених на них функцій та повноважень, передусім в інформаційній сфері, впливає на розвиток підприємницької та інвестиційної діяльності в Україні, що має особливо важливе значення для вирішення актуальних проблемних питань, які постають перед державою, а також заохочує до трансформації загальних декларативних передумов у правову площину, у правові реалії.

Здійснюючи інформаційну функцію, дипломатичні представництва України у країнах-членах ЄС помітно впливають на розвиток інтеграційних процесів між Україною та ЄС, на удосконалення правових механізмів цієї інтеграції, покликаних забезпечити реалізацію Україною своїх міжнародно-правових зобов'язань перед ЄС.

Задля створення дієвого національного механізму імплементації норм міжнародного права у внутрішній правопорядок України постає необхідність «удосконалення юридичної техніки застосування міжнародно-правових норм із врахуванням досвіду держав-членів Європейського Союзу в сфері загальної рецепції європейського права та практики його застосування в їх внутрішньому праві» [4, с. 162]. Діяльність дипломатичних представництв України у країнах-членах ЄС має суттєве значення для вивчення досвіду останніх та врахування його під час формування і реалізації міжнародно-правової позиції України.

Пошук оптимальних заходів щодо впорядкування і підвищення ефективності інформаційних функцій характерний для всіх закордонних служб. Типові підходи нерідко концентруються довкола питань реорганізації та вдосконалення відповідних структур [19, с. 95]. У цьому контексті привертає увагу досвід Бразилії, у МЗС якої створений спеціальний відділ – Секретаріат з дипломатичного планування, що забезпечує безперебійний обмін інформацією між дипломатичними представництвами, здійснення інформаційної актуалізації доручень, що направляються, а також періодичне інформування про бразильські зовнішньополітичні ініціативи і внутрішнє

становище Бразилії. Поряд з організаційними заходами, спрямованими на прискорення обробки великого обсягу зовнішньополітичної інформації, оптимізація здійснення інформаційної функції дипломатичних представництв обумовлює потребу використання дорогих технічних нововведень і, відповідно, підвищення фінансування зовнішньополітичних відомств [5, с. 56]. Необхідність оптимізації реалізації інформаційної функції дипломатичних представництв зумовлюється особливостями нинішньої інформаційної епохи.

Висновки. У сучасних умовах важливо активно використовувати новітні технології як для надання доступних, швидких, зрозумілих інформаційних та консультативних послуг, так і для оптимізації роботи дипломатичних представництв. Окреслена діяльність, поза сумнівом, має супроводжуватись удосконаленням нормативно-правової бази у сфері інформаційних технологій та доступу до публічної інформації.

Стрімке розширення торговельно-економічних і соціально-культурних зв'язків вимагає удосконалення діяльності дипломатичних представництв в аспекті реалізації ними інформаційної функції задля сприяння поступальному і всебічному розвитку відповідних відносин з іншими державами. У цьому плані доцільно було б використати відповідний досвід держав, зокрема, щодо відкриття інформаційних центрів при дипломатичних представництвах.

Враховуючи викладене, значний розвиток інформаційних технологій актуалізує постановку питання про формування правових засад регулювання засобів та методів здійснення інформаційної функції дипломатичними представництвами, а також створення надійних систем, які б забезпечили збереження інформації з обмеженим доступом. Не менш важливою є необхідність визначення вичерпного переліку законних засобів отримання інформації дипломатичними представництвами, а також їх правового забезпечення, що вдосконалить механізм їх практичного застосування.

Список використаних джерел:

1. Антипов А.Н. Становление и развитие права убежища в России (историко-правовой аспект) : автореф. дис. … канд. юрид. наук / А.Н. Антипов. – М., 2009. – 23 с.

2. Демидов В.В. Информационно-аналитическая работа в международных отношениях : [учеб. пособ.]. – Новосибирск : НГАЭиУ, 2004. – 192 с.

3. Денисов А.В. Государственная дипломатическая служба Российской Федерации : автореф. дис. … канд. юрид. наук / А.В. Денисов. – Екатеринбург, 2014. – 24 с.

4. Денисов В.Н. Правовые основы имплементации права Европейского Союза во внутренний правопорядок Украины / В.Н. Денисов, В.И. Муравьев // Проблемы гармонизации законодательства Украины и стран Европы / под общ. ред. Е.Б. Кубко, В.В. Цветкова. – К. : Юринком Интер, 2003. – 528 с.

5. Квасов О.К. Дипломатия и дипломатическая служба стран Латинской Америки. – М., 1999.

6. Петров Р.А. Транспозиція «acquis» Європейського Союзу у правові системи третіх країн : [монографія] / Р.А. Петров. – К. : Істина, 2012. – 364 с.

7. Про дипломатичну службу : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 5. – Ст. 29. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2728–14.

8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2411–17.

9. Романов А.С. Информационная деятельность Народного комиссариата по иностранным делам РСФСР, 1917–1923 гг. : автореф. дис. … канд. истор. наук / А.С. Романов. – М., 2009. – 24 с.

10. Сагайдак О.П. Дипломатичне представництво: організація і форми роботи : [навч. посіб.] / О.П. Сагайдак, П.Д. Сардачук. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання, 2008. – 295 с.

11. Сакун О.Ф. Дипломатическое ремесло / О.Ф. Сакун. – М. : Международные отношения, 2007. – 440 с.

12. Селянинов О.П. Дипломатические представительства : [учеб. пособ.] / О.П. Селянинов. – М., 1988. – 245 с.

13. Фалалєєва Л.Г. Міжнародно-правова позиція / Л.Г. Фалалєєва // Словник юридичних термінів і понять : [навч. посіб.] ; за ред. проф. В.Г. Гончаренка та З.В. Ромовської. – К. : Юстініан, 2013. – С. 308–309.

14. Шумило О.В. Вплив Wikileaks на сучасну дипломатичну систему / О.В. Шумило // Проблеми міжнародних відносин. – 2013. – Вип. 7. – С. 251–262.

15. Clark E. Corps diplomatique / E. Clark. – London, 1973. – 276 p.
16. Fraser B. Our diplomats at work / B. Fraser. – Toronto, 1945.
17. Kurbalija J. Do e-mail and e-documents have diplomatic protection? Diplo (Geneva, 13 June 2013) / J. Kurbalija [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.diplomacy.edu/blog/do-e-mail-and-e-documents-have-diplomatic-protection.
18. Plischke E. Modern diplomacy. The art and the artisans / E. Plischke. – Wash. D.C., 1979. – 456 p.
19. Sharp P. American diplomacy / P. Sharp. – Leiden ; Boston : Martinus Nijhoff, 2013. – 233 p.
20. Trevelyan H. Diplomatic channels / H. Trevelyan. – London, 1977. – 157 p.